

До факторів внутрішнього впливу на ціноутворення кредитних продуктів пропонуємо відносити такі: строк кредиту; валюту, в якій надається продукт; місце реалізації продукту банку; категорію суб'єктів, яким реалізуються банківські продукти; стадію життєвого циклу банківського продукту; рівень ризику банківського продукту.

Після визначення та систематизації факторів ціноутворення на кредитні продукти банку необхідно провести розрахунок складових ціноутворення, а саме реальну та індикативну ціни ресурсів банку для визначення базової процентної ставки на кредитні продукти.

Якщо реальна вартість ресурсів банку є меншою за ринкову (індикативну), базою для встановлення ставки на кредит буде ринкова вартість ресурсів, що принесе додаткові вигоди банку. Якщо ж виникне обернена ситуація (реальна вартість ресурсів банку буде більшою за ринкову), базою для ціноутворення кредитних продуктів є реальна ціна його ресурсів.

Для визначення критеріїв, які будуть використовуватися при коригуванні базових ставок, пропонуємо враховувати внутрішні фактори ціноутворення на банківські кредитні продукти.

Розраховані значення процентних ставок на окремі кредитні продукти мають передаватися на затвердження КУАП, який прийматиме рішення щодо прийняття чи відхилення даних ставок. Це дозволить обґрунтовано визначати межі процентних ставок, періодичність їх перегляду з урахуванням реальних економічних умов як для банку, так і для клієнтів.

*О. М. Пахненко, О. Г. Кузьменко, аспіранти
ДВНЗ "Українська академія банківської справи НБУ"*

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМНОГО ПІДХОДУ ДО УПРАВЛІННЯ СТРАХОВИМИ РИЗИКАМИ

Центральне місце в системі ризик-менеджменту страхової компанії займає управління страховими ризиками. Останні являють собою певні події, на випадок яких здійснюється страхування, та характеризуються такими ознаками, як ймовірність і випадковість настання.

Особливістю страхових ризиків як об'єкта управління є їх діалектичний характер, пов'язаний із тим, що страхова компанія, з одного боку, намагається наростити обсяги свого страхового портфеля з метою збільшення надходжень страхових платежів. З іншого боку, для збереження необхідного рівня платоспроможності та фінансової стійкості страховик повинен уникати акумуляції у страховому портфелі масових і

катастрофічних ризиків, що можуть викликати необхідність здійснення значних за обсягами виплат страхових відшкодувань.

У цілому процес управління страховими ризиками являє собою сукупність цілеспрямованих дій щодо мінімізації рівня даних ризиків або зменшення збитків від настання страхових випадків. Реалізація зазначених заходів здійснюється на всіх етапах надання страхової послуги та, відповідно, тісно переплітається із іншими напрямками управлінської діяльності страхової компанії.

Так, наприклад, підготовчий етап управління страховими ризиками включає визначення страховою компанією переліку ризиків, що можуть бути прийняті на страхування; прийняття рішень про страхування або відмову від страхування конкретних ризиків; визначення рівня тарифних ставок та інших суттєвих умов договору страхування. Таким чином, на даному етапі управління страховими ризиками відбувається у взаємозв'язку із тарифною та андеррайтинговою політикою страховика та базується на результатах актуарних розрахунків величини страхових тарифів і коригувальних коефіцієнтів до них.

Заходи щодо управління страховими ризиками після прийняття їх на страхування включають: проведення перевірок об'єктів страхування та реалізацію превентивних заходів щодо зниження їх схильності до ризику; визначення фінансових джерел покриття страхових ризиків, у тому числі встановлення ліміту власного утримання страхової компанії та формування відповідних обсягів страхових резервних фондів, забезпечення передавання іншої частини відповідальності за страховими ризиками у перестраховання або їх перерозподіл із застосуванням альтернативних інструментів управління ризиками. Таким чином, на даному етапі політика управління страховими ризиками повинна узгоджуватися з політикою управління страховим портфелем (зокрема щодо видів і розмірів ризиків, залишених на власному утриманні), резервною політикою страховика (щодо видів та обсягів створюваних резервних фондів, участі в централізованих страхових резервних фондах) тощо.

Що стосується заключного етапу управління страховими ризиками, то він передбачає проведення оцінки ефективності застосованих заходів впливу на страхові ризики шляхом розрахунку показників частоти настання страхових випадків та частки виплачених страхових відшкодувань у загальному обсязі отриманих страхових премій. Ці дані можуть бути використані в подальшому для коригування заходів ризик-менеджменту страхової компанії та внесення відповідних змін до розрахунку страхових тарифів і коригуючих коефіцієнтів до них.

Таким чином, управління страховими ризиками є складним і неперервним процесом, нерозривно пов'язаним із багатьма іншими напрямками управлінської діяльності страховика. Це вимагає формування

системного підходу до управління страховими ризиками на основі врахування цілей ризик-менеджменту страхової компанії, результатів актуарних розрахунків, специфіки ризиків, що входять до страхового портфеля страховика, та ряду інших факторів.

М. В. Плотнікова,
ДВНЗ “Українська академія банківської справи НБУ”

ДОГОВІРНІ АКТИ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ ЯК ФОРМА ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ

Правовою формою державного регулювання діяльності банків, на нашу думку, є правові акти, які видає Національний банк України (нормативні; інтерпретаційні; правозастосовчі; договірні). Серед них малодослідженими, на наш погляд, є договірні акти Національного банку України (далі – Нацбанк). Укладення таких договорів, кожен з яких має певні особливості, прямо передбачене українським банківським законодавством та деталізоване в нормативно-правових актах Нацбанку.

Серед договірних актів Національного банку тими, в яких визначаються права та обов'язки банків, і тому вони стають формою регулювання їх діяльності, є:

- 1) письмова угода між банком і Нацбанком як один із заходів впливу (п. 3. ч. 1. ст. 73 Закону України “Про банки і банківську діяльність”), за якою банк зобов'язується вжити заходів щодо усунення порушень, поліпшення фінансового стану банку тощо. Укладається вона за ініціативою банку, умови пропонує банк-порушник, однак вагоміший вплив при обговоренні умов має Нацбанк. Відмінність цієї письмової угоди від інших договорів полягає в тому, що на банк у результаті її підписання покладаються лише обов'язки, а Нацбанк отримує лише право контролювати хід виконання зобов'язань, взятих на себе банком. І все ж таки навіть умовна добровільність її укладання не дає підстав визнавати цей акт правозастосовчим, таким як, наприклад, рішення про застосування до банку підвищених економічних нормативів;
- 2) договори, пов'язані із відкриттям кореспондентських рахунків банків, а саме: договір про кореспондентський рахунок у Нацбанку; договір про розрахунково-інформаційне обслуговування в системі електронних платежів Національного банку України та надання послуг системою електронної пошти Національного банку України; договір про використання криптографічних засобів захисту інформації в системі електронних платежів Національного банку України; про надання послуг системою електронної пошти Національного